

סוג הבחינה : בגרות לבתי ספר על יסודיים
מועד הבחינה : קיץ תשפ"ג, 2023
מספר השאלון : 005382

מדינת ישראל
משרד החינוך

תורה שבעל פה דינים

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה : שעה וחצי.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה : בשאלון זה שני פרקים.

פרק ראשון (5 X 14) - 70 נקודות

פרק שני (3 X 10) - 30 נקודות

סך הכל - 100 נקודות

- ג. חומר עזר מותר בשימוש : אין.

- ד. הוראות מיוחדות : אין.

יש לכתוב במחברת הבחינה בלבד. יש לרשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה .

כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון (70 נקודות)

ענו על חמש מן השאלות 1-7 (לכל שאלה 14 נקודות)

1. זהירות בדרכים

- א. (1) שפיכות דמים היא מהדברים החמורים בתורה. על פי הגמרא בשבת, כתבו שתי תוצאות שעלולות להיגרם בעוון שפיכות דמים.
- (2) על פי הרמב"ם, מדוע שפיכות דמים חמורה מעבודה זרה, גילוי עריות וחילול שבת?
(6 נקודות)
- ב. הרמב"ם כותב שיש שלושה סוגים של הורגים בלא כוונה. כתבו את שלושת הסוגים וציינו באיזה מן הסוגים הללו ההורג יגלה לעיר מקלט. (5 נקודות)
- ג. הרמב"ם כותב: "אדם מועד לעולם בין שוגג בין מזיד בין ער בין ישן בין שיכור". הסבירו את המילים תחתיהם קו. (3 נקודות)

2. לשון הרע ורכילות

- א. (1) הגדירו מהו איסור רכילות.
- (2) מי נקרא "מוציא שם רע"?
(5 נקודות)
- ב. בגמרא במסכת ערכין כתוב: "אמר רבי חנינא מה תקנתו של מספר לשון הרע?". מהי תשובת הגמרא?
(4 נקודות)
- ג. (1) כתבו מקרה אחד שבו מותר לספר לשון הרע.
- (2) על איזה איסור מהתורה עלול לעבור מי שלא מספר לשון הרע במקום שצריך לספר?
(5 נקודות)

3. מצות ישוב ארץ ישראל

- א. הרמב"ן כותב במצות ישוב ארץ ישראל: "שנצטוונו לרשת הארץ ולשבת בה ... ולא נעזבנה ביד זולתנו מן האומות או לשממה".
- (1) על פי הרמב"ן, הסבר מהן שתי הפעולות החיוביות הכלולות במצות ישוב ארץ ישראל?
- (2) על פי הרמב"ן, מהם שני האיסורים הכלולים במצות ישוב ארץ ישראל?
(6 נקודות)
- ב. (1) הרב אליעזר וולדינברג כותב שמצוות ישוב הארץ מתחלקת לשתיים: מצוה כללית ומצוה פרטית. מהי המצוה כללית ומהי המצוה הפרטית?
- (2) הרב וולדינברג כותב שלאחר הקמת המדינה גדלה חובת העליה לארץ משתי בחינות. מהן שתי הבחינות? (8 נקודות)

4. בין אדם לחבירו

- א. (1) מה ההבדל בין גנב לגזלן?
 (2) בימינו יש בחנויות או במרכולים פיצוחים וממתקים המונחים בתפזורת והלקוחות ממלאים שקיות בעצמם. באיזה מקרה מותר לטעום מסחורה זו ובאיזה מקרה אסור? נמקו (8 נקודות)
- ב. (1) מדוע אסור לקנות רכוש מגנב?
 (2) באיזה מקרה יש אומרים שמותר לקנות רכוש מגנב?
 (6 נקודות)

5. כשרות - השגחה

- א. (1) מהי הבעיה הקיימת בכך שמתן הכשרות מפוזר בין רבנויות מקומיות ולא מרוכז בידי הרבנות הראשית?
 (2) כתבו פתרון אחד שיכול לסייע בצמצום הבעיה שהצגתם בסעיף (1)
 (7 נקודות)
- ב. (1) הסבירו את הביטוי "עד אחד נאמן באיסורין".
 (2) הסבירו את הישום של דין "עד אחד נאמן באיסורין" לגבי מתן כשרות.
 (7 נקודות)

6. שבת - בישול

- א. (1) כתבו את שתי גזירות חכמים בענין בישול בשבת.
 (2) כתבו דוגמה לפעולה שאסורה בגלל כל אחת מהגזירות אלה (לכל איסור דוגמה אחת). (8 נקודות)
- ב. (1) מדוע אין איסור לחמם בשבת אוכל שכבר מוכן לאכילה?
 (2) מה הטעם של הפוסקים שאוסרים לחמם תבשיל נוזלי בשבת?
 (6 נקודות)

7. שבת - בורר

- א. (1) כתבו את שלשת התנאים שצריכים להתקיים כדי שברירה תהיה מותרת בשבת.
 (2) כתבו דוגמה לברירה מותרת שמתקיימים בה כל שלשת התנאים. (8 נקודות)
- ב. מי שנפלה לו קליפה או גרעין לתוך המאכל.
 (1) באיזה אופן מותר להוציאם בלי לעבור על איסור בורר?
 (2) מדוע אין איסור בורר באופן שכתבתם בסעיף (1)?
 (6 נקודות)

פרק שני (30 נקודות)

ענו על שלוש מן השאלות 8-11 (לכל שאלה – 10 נקודות)

8. כשרות - דגים

- א. בפני משגיחי כשרות המשגיחים על כשרות הדגים יש כמה אתגרים, מלבד זיהוי הקשקשים על הדג. כתבו אתגר אחד העומד בפניהם. (4 נקודות)
- ב. דם הדג אינו אסור באכילה אבל אסור לשתותו בפני עצמו. מדוע? (2 נקודות)
- ג. באיזה אופן מותר לבלוע שמן דגים שאין לו תעודת הכשר, ומדוע? (4 נקודות)

9. כשרות – בשר

- א. (1) הסבירו שנים מהמושגים הבאים: "אבר מן החי", "בשר חלק (גלאט)" "בהמה טרפה" (6 נקודות)
- ב. (1) מה המטרה של המליחה?
- (2) באיזה חלק של הבשר לא מספיק מליחה וצריך דוקא צליה, ומדוע? (4 נקודות)

10. שבת - בישול

- א. הסבירו את המושגים הבאים: כלי ראשון, כלי שני (4 נקודות)
- ב. באיזה אופן מותר להכין מנה חמה של מרק או אורז בשבת? (3 נקודות)
- ג. באיזה אופן מותר להכין תה משקית בשבת? (3 נקודות)

11. שבת - בורר

- א. (1) מדוע מותר לקלף תפוז בשבת, הרי זו הפרדת פסולת מאוכל? (3 נקודות)
- (2) יש מחלוקת אם מותר לקלף את קליפת התפוח במקלף. נמקו את אחת הדעות.
- ב. מדוע אין איסור ברירה במלחיה שיש בה גרגרי אורז? (7 נקודות)